ΤΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ

Σέργης Κ. Σεργίου
Ζωγράφος-Συντηρητής έργων τέχνης

Το παραδοσιακό υλικό είναι δωρεά των δημοτών του Δήμου Παραλιμνίου.
Η συλλογή και ταξινόμηση έγινε με βάση τα δημιουργήματα της λαϊκής κυπριακής τέχνης. Κατασκευές και υλικό που συνδέθηκαν με την καθημερινή ζωή και ασχολίες των κατοίκων. Τα εκθέματα έχουν ποικίλη ηλικία. Τα περισσότερα μπορούν να χρονολογηθούν γύρω στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, αρχές του 20^{ου} αιώνα.
Μέσα από τα εκθέματα μπορεί κάποιος να μελετήσει τις ρίζες της ζωής και την παράδοση.
Στην έκθεση αναγράφεται η τοπική ονομασία των αντικειμένων στα κυπριακά καθώς και στα Ελληνικά και Αγγλικά.

Το παραδοσιακό σπίτι του Δήμου Παραλιμνίου βρίσκεται στην οδό Αγίας Μαρίνας, αρ. 5 στο Παραλίμνι.

Πρόσοψη της αναπαλαιωμένης παραδοσιακής οικοδομής.

Για τον επισκέπτη η έκθεση έχει χωριστεί σε διάφορους χώρους.

ΚΑΤΟΨΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

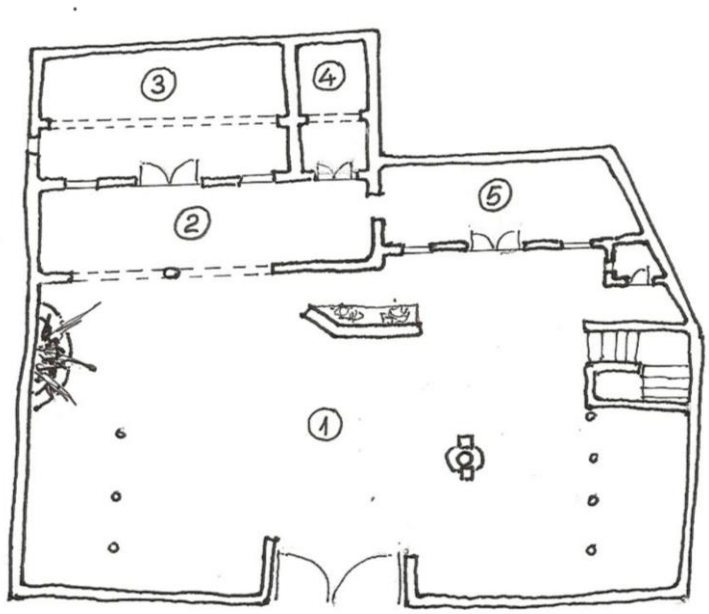

ΟΙ ΧΩΡΟΙ:
1.ΥΠΟΣΤΕΓΑ –ΑΥΛΗ 2.«ΝΗΛΙΑΚΟΣ» - ΗΛΙΑΚΟΣ 3.«ΔΙΧΩΡΟΝ»
4. ΜΙΚΡΟ ΔΩΜΑΤΙΟ 5. ΝΕΟ ΔΩΜΑΤΙΟ

ΧΩΡΟΣ 1. ΥΠΟΣΤΕΓΑ –ΑΥΛΗ

Δυτικό υπόστεγο

Δυτικό Υπόστεγο. Εκθέματα: Γεωργικά εργαλεία. **Ξυλάλετρα**, **μονόυνα** και **δίυνα** σιδερένια άλετρα, ζυγοί, **ζευξιές** και το **κάρο**.

Ξυλάλετρον, ξύλινο αλέτρι. **Ζευξιά,** κατασκευή που προσαρμόζεται στον λαιμό του ζώου για να τραβά άροτρο ή κάρο.
Ξύστρον, το εργαλείο για το ξύσιμο, καθάρισμα των υνιών του αρότρου.

Πετρόβουρνες

Κάρρο, το δίτροχο βαρύ αμάξι συρόμενο από ένα ζώο.

Ανατολικό Υπόστεγο.

Αυτός ο χώρος χρησιμοποιείται και για τη στέγαση ενός μικρού καταστήματος για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών.

Μαγγανοπήγαδο. Μεταλλική μπανιέρα. Πετρόβουρνες. Σίκλα, ο κουβάς**.**

Μυλόπετρα για άλεσμα σιταριού**. Πιθάριν**

Στο κέντρο της αυλής όπου υπήρχε παλαιότερα ο «λάκκος» το μαγκανοπήγαδο για τις ανάγκες του σπιτιού σε νερό, σήμερα έχει αναπαλαιωθεί το στόμιο του πηγαδιού. Έχει προστεθεί και το χειροκίνητο **«αλακάτιν».** Εκτίθενται οι **«κάοι»,** κουβάδες και το τσίγγινο μπάνιο.
Μια μυλόπετρα που άλεθε σιτάρι και πέτρινες σκαφτές βούρνες βρίσκονται στο χώρο.

ΧΩΡΟΣ 2. «ΝΗΛΙΑΚΟΣ» - ΗΛΙΑΚΟΣ

Βούφα, ή Αρκαστήριν, αργαλειός.
Μασουρόταβλα, σανίδι για το τύλιγμα των μασουριών.
Κοφίνες, καλαμένια κοφίνια.
Σκαμνί αναθρήκας.

Εκτίθεται ένας αργαλειός, **«βούφα»** ή **«αρκαστήριν»** και η **«μαρουρόταβλα»** ή **«λιάστρα».**

Αριστερά της κεντρικής εισόδου του **«δίχωρου»,** δύο **«αμαξούκια κορυποστάτες»** για τη μεταφορά των **κούζων (κορύπων)** με νερό. Εκτίθενται διαφορετικοί τύποι **«κούζων»** στάμνων νεώτερης κατασκευής και ένα μικρό **«αλειφτό»** πιθάρι.

ΧΩΡΟΣ 3. «ΔΙΧΩΡΟΝ»

Σουβάντζα, το ράφι για τα πιάτα. **Γυαλλίν,** καθρέφτης. **Κάδρα,** έργα ζωγραφικής.

Στη γωνιά δεξιά της πόρτας το γραφείο και πληροφορίες.
Το ξυλόγλυπτο **«σεντούκι»,** μπαούλο από κυπριακό πεύκο με ανάγλυφο σκάλισμα. Στον τοίχο πάνω από το σεντούκι ένα κάδρο με κουκούλια μεταξοσκώληκα και μία **«μαντηλιά»** μεταξωτή.

Σεντούκιν, μπαούλο. **Μαντηλιά**, υφαντή κεντητή πετσέτα**.**
Κάδρο με κουκούλια μεταξοσκώληκα.

Ένα μεταλλικό κρεβάτι η **«ταύλα»,** με τέσσερις στύλους διακοσμημένους με λουλούδια και μπρούντζινους δακτύλιους.

Στο επάνω μέρος το **«πορκερούιν»** στενή κουρτίνα, από μεταξωτό υφαντό. Μεταξωτό είναι και το **«σκλουβέριν»** ή **«ουρανός»** και το **«τορναρέττο»** το κουρτινάκι στο κάτω μέρος του κρεβατιού.
Το στρώμα του κρεβατιού είναι από μαλλί προβάτου, το πάπλωμα με φυσικό βαμβάκι, μάλλινα και μεταξωτά υφαντά σεντόνια. Τα μαξιλάρια, **«μαουλούτζια»,** από βαμβάκι με κεντητές στο χέρι μαξιλαροθήκες.
Στην εσοχή του τοίχου πάνω από το κρεβάτι η παραδοσιακή **στεφανοθήκη** για τα στέφανα του ανδρογύνου.

Πάνω στην εντοιχισμένη γύψινη διακοσμημένη **«σουβάντζα»,** το ράφι, βρίσκονται παλαιά πιάτα ποικίλης ηλικίας, υλικού και τεχνικής, πήλινα, **αλειφτά**, με ζωγραφιστή ή σταμπωτή διακόσμηση, τόσο κυπριακά όσο και εισαγόμενα.
Στο κέντρο του βόρειου τοίχου το «**γυαλλίν»,** ο καθρέφτης με γύψινη ανάγλυφη διακόσμηση επιχρυσωμένη. Αριστερά και δεξιά του καθρέφτη δύο κάδρα λαϊκής τέχνης ζωγραφισμένα πάνω σε χαρτί με χρωματιστά μολύβια. Από την καμάρα κρέμεται η λάμπα.

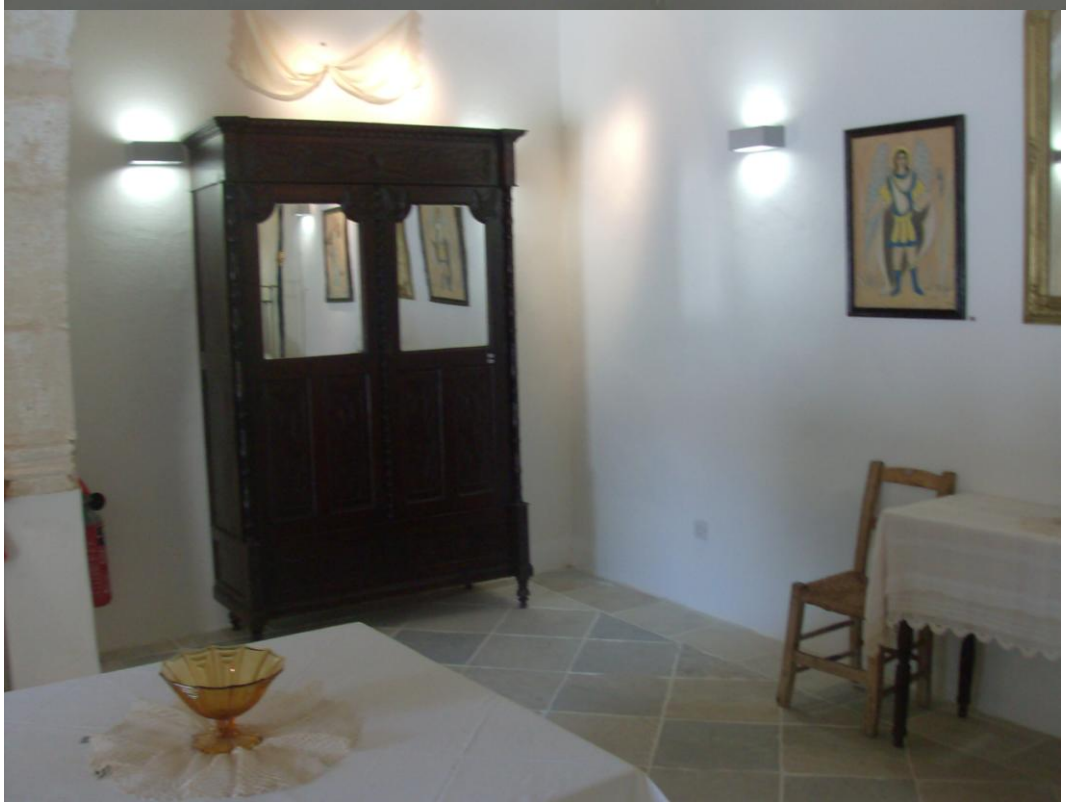

Το ξύλινο **«αρμάριν»,** ερμάρι από κυπριακό πεύκο με ανάγλυφη διακόσμηση, δίπορτο με καθρέφτη στην κάθε πόρτα και δύο συρτάρια στο κάτω μέρος, βαμμένο σκούρο καρυδί χρώμα.
Μέσα στο ερμάρι διάφορα υφαντά, μεταξωτά, λινά, νημάτινα και μάλλινα, **«φαττά»** Παραλιμνίτικα, η προίκα της οικοδέσποινας.

Κάτω από το δυτικό παράθυρο του χώρου η **«σούσα»,** κούνια μεταλλική από κτυπητό σίδερο στη φωτιά, στρωμένο με το κρεβατάκι και το παπλωματάκι από φυσικό βαμβάκι με μάλλινα και μεταξωτά σεντονάκια και τη **«φακούρα».**
Δίπλα στην κούνια, βρίσκεται η παραδοσιακή ανδρική ενδυμασία με υφαντό άσπρο πουκάμισο, διακοσμημένο **«ζιμπούνιν»,** ζώστρα νεότερης εποχής, την **«προσιαστήν»** βράκα και τες **«ποήνες»,** μπότες.
Από την άλλη πλευρά της κούνιας η γυναικεία επίσημη ενδυμασία με άσπρο υφαντό πουκάμισο, κεντητό γελέκο μεταξωτό φουστάνι υφαντό, θυμίζει στολή Αμαλίας.

Κάτω από τον καθρέφτη το ορθογώνιο μικρό τραπέζι από κυπριακό πεύκο με τορνευτά πόδια, στολισμένο με υφαντά, κεντητά τραπεζομάντιλα.
Από τον **«τέρτσελλο»** της μεγάλης πέτρινης καμάρας κρέμεται λάμπα, από κάτω το τετράγωνο μεγάλο τραπέζι με τορνευτά πόδια, στολισμένο με υφαντά και κεντητά τραπεζομάντηλα και πετσετάκια.
Οι **«τσαέρες»,** καρέκλες είναι το συμπλήρωμα της επίπλωσης του **«δίχωρου»** δωματίου.

ΧΩΡΟΣ 4. ΜΙΚΡΟ ΔΩΜΑΤΙΟ

Στο μικρό δωμάτιο βρίσκονται τα διάφορα παραδοσιακά κουζινικά σκεύη και ορισμένα εργαλεία και σκεύη για την παρασκευή του ψωμιού.
Αριστερά της χαμηλής εισόδου το μεγάλο **«χαρτζίν».** Στη γύψινη **«σουβάντζα»** χάλκινα **«σινιά», «πύραυνα»** νεότερης περιόδου και διάφορα είδη της κουζίνας.
Από πάνω κρέμονται τα χάλκινα τηγάνια, ξύλινες και χάλκινες κουτάλες και το **«κανταρούιν»** για το ζύγισμα.
Στην πέτρινη καμάρα είναι η υφαντή σακούλα για το αλεύρι και το πλεκτό **«ζυν»** για το ζύγισμα στο χέρι.
Τα διάφορα **«χαλκώματα»,** κασαρόλες απλές και **«κουκκουμωτές» «μισογανωμένες»** και **«γανωμένες»** ολόκληρες μαζί με τα καπάκια τους. Το **«γάνωμα»** ήταν η λεπτή επίστρωση από καλάϊν των **«χαλκωμάτων»** για να μην οξυδώνονται. Όλα από κυπριακό χαλκό, δουλεμένα από ντόπιους τεχνίτες.
Οι **«σγαφτές ξυλόβουρνες»** για το ζύμωμα σε τρία μεγέθη από ξύλο πεύκου και μια σανιδιά για το άπλωμα του ζυμαριού.

Ψηλά, είναι τα διάφορα είδη κόσκινων όπως η **«ταμπουτσιά»,** το **«κόσσινον»,** η **«τατσιά»,** το **«πατούριν»,** το **«αρκόν»,** το **«αρβάλιν**».

Φτιαγμένα από **«τομάρι»,** δέρμα ζώου καρφωμένο με ξυλόκαρφα πάνω στο **«ιλάριν».**
Στις δυο γωνιές τα **«βουπποσάνιδα»** δηλ. πινακωτές**,** το ένα με το ρούχο του βουπποσάνιδου, υφαντό μονοκόμματο και δύο **«φουρνόφτυαρα».**
Στο ίδιο ύψος βρίσκονται τα **«πανέρκα»** πλεγμένα από **«ποκαλάμες»** σιτηρών.
Διάφορα γεωργικά εργαλεία, όπως **«ξυλόφτυαρα», «θερνάτζια»** για το αλώνισμα και ξεχώρισμα των σιτηρών από το άχυρο. Το ξύστρο για το **«άλετρον»** και το **«τζιπόϊν»** του βοσκού.
Τα «**φασούλια»,** δρεπάνια στη συνέχεια και εκείνο του **πρωτοθεριστή** με τα λουριά και τα κουδούνια στη σκαλιστή λαβή του.
Τσίγγινα κόσκινα και η **«αρμαρολούα»** όπου εφυλάσσοντο τα διάφορα φαγώσιμα.
Στο κάτω μέρος ένα μικρό **«χαρτζίν»,** η **«πιλάντζα»** για το ζύγισμα και κάτω οι **«αμπούστες»,** δοχεία που μετρούσαν το σιτάρι και το κριθάρι.
Στις δύο γωνιές πέτρινοι χερόμυλοι για το άλεσμα διαφόρων ειδών.
Η **βούρκα**, **«καμπανέλια»** και **«τσακκάρκα»** στην πέτρινη καμάρα.
Καλάθια πλεγμένα με καλάμι και «ποκαλάμες» σιτηρών.
«Κορυπούες» και **«βαττούες»,** μικρές στάμνες, πήλινοι και γυάλλινοι **«κουρελλοί»** για τη φύλαξη ελιών και χαλλουμιών, **«λαμιτζάνες»** για το λάδι και το κρασί.
Το **«γαλευτήριν»** με το χαρακτηριστικό σχήμα του, το δοχείο για το άρμεγμα, **«γάλεμα»** των προβάτων και αιγών.

Το **χαρτζίν,** το καζάνι.

Σινιά, ταψιά. **Τυροτρίφτης. Πύραυνο,** συσκευή μαγειρέματος. Μπρούντζινο γουδί, το **χτίν.**

Μύλος για το άλεσμα του καφέ.
Πύραυνα. Χάλκινα τηγάνια.

Χάλκινα τηγάνια.

Ξύλινες και χάλκινες κουτάλες και
το **κανταρούιν,** είδος μικρής ζυγαριάς.

Το **ζύν,** ζύγι.
Η **διπέτσα,** τσουβάλι για το αλεύρι.

Γουπποσάνιδον, πινακωτή, σανίδα με βαθουλώματα για το ζυμάρι ψωμιών.
Χαλκώματα, κατσαρόλες χάλκινες με τα καπάκια τους.

Σγαφτές ξυλόβουρνες, σκαφτές ξύλινες γούρνες.
Καλάθκια.

Διάφορα μεταλλικά κόσκινα.

Θερνάτζια, ξύλινα γεωργικά εργαλεία.
Τζυπόιν, βέργα με αγκυλωτό σίδερο.
Δικράνιν, το διχάλι. **Φασούλες,** δρεπάνια.

Τα **πανέρκα,** πανέρια πλεγμένα από ποκαλάμη.

Η **αρμαρολλούα**, έπιπλο για τη φύλαξη των τροφών.
Χαρτζίν, καζάνι.

Πιλάντζα, είδος μεταλλικής ζυγαριάς.
Αμπούστα, δοχείο μέτρησης σιτηρών.

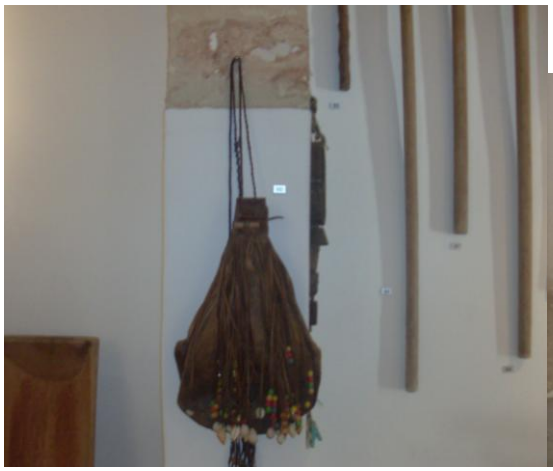

Βούρκα, δερμάτινο σακίδιο.

Σιερόμυλος, ο χερόμυλος.

Διάφορες **κούζες,** στάμνες.

Καλάθκια

Κουρελλοί, πήλινα αγγεία για τη φύλαξη τροφών.

Τσούκκα, τσουκάλι. **Λαοκούζιν,** σταμνί για λάδι. **Λαμιτζιάνες,** μεγάλες φιάλες.

Γαλευτήριν, πήλινο αγγείο για το άρμεγμα.

ΧΩΡΟΣ 5. ΝΕΟ ΔΩΜΑΤΙΟ

Στο δωμάτιο αυτό που έχει προστεθεί στο παλιό κτίσμα έχουν δημιουργηθεί τέσσερις προθήκες για να τοποθετηθούν τα αντικείμενα. Τα αντικείμενα είναι παλιά παραδοσιακά και άλλα νεώτερα.
Στην πρώτη προθήκη γυάλινες φυσιτές «μερρέχες» διακοσμημένες και μπρούντζινες διαφόρων τύπων πιάτα πήλινα, «αλειφτά», «τσούκκες» και βάζα από την παραδοσιακή κυπριακή κεραμική, πιάτα ζωγραφιστά τα λεγόμενα του «πετεινού» και «τυπάρια» για το τύπωμα στα πρόσφορα της εκκλησιάς

αι κεντήματα.

Αλειφτό πήλινο πιάτο.

Ζωγραφιστό πιάτο.

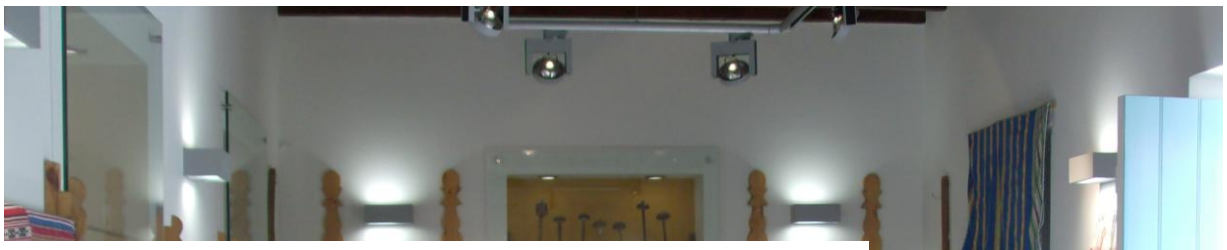

Υφαντά. Προθήκες με διάφορα **Φαττά,** διάφορα σκεύη.

Αλειφτή κούπα και **τσούκκα,** πήλινο αγγείο.

Ποτηράκια του κρασιού με την καράφα τους.

Ποτήρια του νερού, καράφες, ποτηράκια του κρασιού δίσκος **τρατταρίσματος**, για το κέρασμα. Ζαχαριέρες.

Στη δεύτερη προθήκη γυάλινα ποτήρια του νερού με την καράφα τους, ποτηράκια του κρασιού και του κονιάκ.
Ένας δίσκος «τρατταρίσματος», γυάλινα πιατάκια του γλυκού, ζαχαριέρες και διάφορα «γυαλικά».

Ποτηράκια του κονιάκ.

Στην τρίτη προθήκη αντικείμενα καθημερινής χρήσης και διακοσμητικά, παλαιά και νεότερης εποχής. Ένα επιτραπέζιο παλιό ρολόι, μια ξύλινη κοσμηματοθήκη με τον καθρέφτη της και σίδερα σιδερώματος, της φωτιάς και των κάρβουνων. και διάφορα διακοσμητικά αντικείμενα.
Μεταξύ των προθηκών στις κρεμάστρες, υφαντά και κεντήματα.

Διάφορα **αδράχτια,**

Μακούτζια, σαΐτες υφαντικής

Στην τέταρτη προθήκη διάφορα «αδράχτια» και **«μακούτζια»,** εργαλεία της υφαντικής, τροχαλίες του **«αρκαστηρκού»** και του **«δουλαππιού».** Αριστερά και δεξιά της βιτρίνας **«απείλιχτροι»** με διάφορα νήματα, χτένια του αργαλειού και **«δοξάρια»** για το γνέψιμο του βαμβακιού.
Κάτω, το **«δουλάππιν»** και η ανέμη με τα **«μασούρκα»** και τα νήματα.

Ανέμη και **Δουλάππιν,** εργαλεία για το τύλιγμα του νήματος**.**

Διάφορα κεντήματα. **Πετσετάκια,** μικρές κεντητές πετσέτες.

Πάνω σε ένα ορθογώνιο τραπέζι εκτίθενται είδη οικιακής χειροτεχνίας, «πετσετάκια», «μαντηλιές» και διάφορα κεντήματα του «σμιλιού» του βελονιού και «φαττά».

Υφαντές κουρτίνες.

Στα δύο παράθυρα του δωματίου κρέμονται υφαντές κουρτίνες και «πορκερούκια».

Υφαντές κουρτίνες. Ραπτομηχανή.

Μια ραπτομηχανή νεότερης περιόδου συμπληρώνει το δωμάτιο.